

Grundprincipper i uddannelsen under hjemmestyret

af landsrådsformand Lars Chemnitz

Indledning

Indledningsvis skal jeg slå fast, at vi på nuværende tidspunkt endnu ikke ved, hvor stor en del af uddannelsesområdet, der bliver hjemmestyreanliggende. Ligeledes er det endnu ikke afklaret, hvornår enkelte dele af uddannelsessektoren – bortset fra den grundlæggende skoleuddannelse – bliver overført til det grønlandske hjemmestyre. Landsrådet har på sin forårssamling givet udtryk for, at såvel det grønlandske skolevæsen, som den grønlandske erhvervsuddannelse overføres til det kommende hjemmestyre fra dets start. Det er herefter op til de grønlandske politikere at udforme indholdet. De synspunkter, der bliver fremført i denne artikel, står med andre ord udelukkende for min egen regning.

Hjemmestyret og uddannelsen

Det er vigtigt at være klar over, at vi ikke i hjemmestyrekommisionen sidder og laver „politik“ til benyttelse for det kommende landsting og landsstyre. Politikken skal udformes af den grønlandske befolkning på normal demokratisk vis, d.v.s. af hjemmestyrets organer, kom-

muner, forældrene, interesseorganisationer m.v. Det er imidlertid også nødvendigt at gøre opmærksom på, at hjemmestyret ikke er et blankt bord, hvor alle de nye grønlandskomponerede retter skal sættes ind til erstatning for flæskesteg og rødgrød med fløde, men et nyt afgørende trin i en udvikling, som vi i dag har og tidligere har haft stor indflydelse på. Dette gælder også uddannelsesvæsenet. Når jeg derfor vover mig frem og peger på en række principper, som jeg synes skal være gældende specielt inden for et hjemmestyret skolevæsen, og på den måde ligesom foregriber begivenhedernes gang, så hænger det sammen med, at landsrådet igennem efterhånden en længere årrække har arbejdet med planer om en skolereform og har skabt en vis afklaring på området.

Den grundlæggende skoleuddannelse

Når man beskæftiger sig med, hvilke grundlæggende principper der skal være gældende for den grønlandske skole og for de grønlandske børns skoleuddannelse, må man gøre sig klart, at den grønlandske skole ikke eksisterer fuld-

stændig uafhængig af det øvrige grønlandske samfund, lige så lidt som man skal glemme, at det grønlandske barn er et socialt væsen, hvis forestillingsverden i høj grad er præget af barnets opvækst før og under skolealderen.

Det er naturligt at slå fast som det første princip, at den grønlandske skoles virksomhed skal ske i samarbejde med børnenes hjem og forældre. — Dernæst kan man under nærmere konkretisering af skolens funktioner bl. a. nævne, at det er skolens opgave at give det grønlandske skolebarn mulighed for både åndelig og legemlig udvikling til et selvstændigt tænkende individ, som er ansvarlig over for sig selv og samfundet, og som respekterer andres meninger. Det er endvidere skolens opgave at give det grønlandske barn en grundig orientering i de erhvervsmuligheder, som landet giver. Sluttelig er skolen forpligtet — foruden at give barnet et indblik i specielt den lutherske tro — til at åbne barnets øjne for det verdenssamfund, som barnet er medlem af.

De ovenfor citerede mål for den grønlandske skole, som er nedfældet i landsrådets forslag til ny skolelov for Grønland, kan efter min mening udmærket danne udgangspunkt for mere uddybende betragtninger for uddannelsesområdet som sådan.

Uddannelsesområdet som sådan

Målene for den grønlandske skole må overført på uddannelsesområdet som sådan have en forskellig vægt, når man betragter forskellige grene af uddannelsessektoren, især når man ser på erhvervsuddannelsen. Når jeg alligevel

har taget udgangspunkt i dem, så skyldes det, at selv en egentlig erhvervsuddannelse altid har et element af almindelse og indføring i samfundet.

En anden ting, som man ikke bør glemme, når man taler om overgang fra skoleuddannelse til erhvervsuddannelse, er, at de to områder gerne skulle være koordineret med hinanden, således at væsentlige ændringer på det ene område ikke burde ske, uden at man også ser på virkningen på det andet område.

Individ — Hjem — Samfund

Det forhold, at det er skolens mål at være med til i samarbejde med de grønlandske hjem at udvikle børnene til selvstændigt tænkende individer med ansvar for dem selv og samfundet, gør, at det er nødvendigt at gøre sig klart, hvad det nærmere indebærer.

Hvis vi først ser på børnenes og hjemmenes situation, som må være udgangspunktet for skolens og uddannelsessektorens arbejde, må vi gøre os klart, at det i overvejende grad drejer sig om grønlandsksprogede børn og hjem, men at der i det grønlandske samfund også findes ikke så få børn og hjem, hvor det daglige sprog ikke er grønlandsk, men dansk. Ideelt set burde der således tilbydes modersmålsundervisning både i grønlandsk og dansk; men hvorvidt dette lader sig gøre, vil afhænge af de lærerressourcer, som vi i øjeblikket desværre ikke har så mange af.

Dernæst må vi gøre os klart, at det samfund, som den uddannelsessøgende grønlander bliver borger i, bliver et samfund under evig forandring. Med andre ord: Den uddannelsessøgende må

lære at tage ansvaret for sig selv og for samfundet og lære, at kravene til den enkelte ændres i takt med tiden og ændringer i det grønlandske samfund, som også er en del af det før nævnte verdenssamfund.

Den skiftende situation, som individet må lære at leve med, vil også aktualisere skolelovsforslagets mål om respekt for andres meninger, idet selve det forhold, at tingene forandrer sig, uvægerligt vil føre med sig, at forskellige individer vurderer deres situation forskelligt.

Forbedret kommunikation internt i Grønland og imellem Grønland og den omgivende verden vil utvivlsomt bevirke, at mulighederne for at påvirke andre og at blive påvirket af andre bliver større end nu. Der bliver således for den enkelte person flere ting at tage stilling til. Dette vil igen rejse krav om kritisk stillingtagen til tingene, idet vi mennesker – heldigvis – ikke siger ja og amen til alt, som vi bliver udsat for.

Et videre perspektiv i dette krav om større grad af kritisk stillingtagen kan blive, at vi bliver mere kritiske over for forskellige samfunds- og udviklingsmodeller, inklusive den model som Grønland måtte følge under hjemmestyret.

Denne mere intensiverede interne og eksterne kommunikation kan dog nok ikke undgå at medføre, at ændringer i samfundet slår kraftigere og hurtigere igennem end nu. Vi må således i fremtiden indstille os på i højere grad end nu at tilpasse os tekniske, økonomiske, so-

ciale og politiske ændringer i det grønlandske samfund og i verdenssamfundet. – Dette kan rent konkret ikke undgå at medføre en mere intensiv fremmedsprogundervisning i den grønlandske uddannelsessektor.

Uddannelse – Erhverv

Vi er i dag allerede vidner til, i hvor høj grad det grønlandske erhvervsliv er udsat for ændringer i den økonomiske konjunktur ude omkring i verden, som vi har samhandel med. Dette gælder naturligvis, så længe det grønlandske erhvervsliv er så ensidigt knyttet til fiskeriet. Selv inden for et enkelt erhverv som fiskeriet stiller en meget hurtig teknisk udvikling ændrede krav om fiskeres og navigatørers uddannelse. Man behøver blot at nævne, i hvor høj grad elektroniske hjælpemidler i vore dage spiller en rolle, når moderne udstyrede fiske-skibe skal opsøge fiskestimer.

Forsøget på at skabe et mere differentieret erhvervsliv, som vil formindske vor store afhængighed af udlandskonjunkturerne, vil i sig selv stille ændrede krav til den grønlandske uddannelsessektor.

Målet må fortsat være, at så mange uddannelser som muligt finder sted i Grønland; men vi må nok indstille os på, at mere specialiserede uddannelser må finde sted uden for Grønland, fordi vi simpelt hen ikke har et befolkningsgrundlag til at magte mere specialiserede uddannelser.